

ساتیک له گهل ریبواری شاعیر

سهردار عبدالوگلا

ماندووبه که له ناسه پر له له واک تازه

تهدلیت نهم جیهانا هیشتا
تولیان نهداوه؛ روژ له روژیش
زیاتر بیر له قسهکانی نیمه
ogonon

سهردار: ریکهوتی میژوویی شیعری ریبوار بو که ی دهگه ریته وه؟

ریبوار: بو 60 ه کان. له راستیدا یه که مین تاقیکردنه وه کانم له وهش قه دیمترن به لام له 60 ه کاندا (به سالژمیری ئیرانی 40 ه کان) کاتیک له دانشگاهی تاران زیاتر خه ریکی کاری سیاسی و به دهمیه وه خویندنی ئیکونومی بووم، یه که مین تهجره به کانم بو کاری شیعری و داستانی روو له جهماوهر سه مهری داو، لیره و لهوی به فارسی و، لای دوست و ئاشنا به کوردی به رههمم بلاو کرده وه. ههلبزارده یه که له به رههمه کوردی یه کانی ئه وه سه رده مه، دواتر، وه که کومه له داستانی دهستنووس و له کومه له شیعری "گهشتی له کوردستان" دا بلاو بونه وه.

سهردار: به لای تووه شیعرو نه و پیناسه ی ریبوار بو شیعری دهکات؛ چیه؟

ریبوار: شیعرو ده برینیکی هونه ری یه به وشه، وه زن و ههست کاتیک ههست ئه که ی شتیکت پی یه که پیویسته ده ری بری. له وه زن مه به ستم ته نیا وه زنی عهرووزی یان وه زنه هیجایی یه کونه کان نیه. ره نگه یه کسه ر بتوانم بلیم مه به ستم ئه وه وه زنانه نیه. چونکه ئه وه وه زنانه له گهل فه رههنگی پیش سه رمایه داری خه ریکه بجیته مووزه خانه وه. له شیعری نویدا وه زن و ریتی تازه دیته کایه وه. ته نانه ت شیعریکی هه ره بی وه زن، یان وه زنیکی زور زه ریفی نادیا ری هه یه، یان شتیکی که مه! مه به ستم ئه وه یه که کومه له وشه یه که هه ستم له شاعیره وه (یان به ساده یی له خوینه ره وه ی شیعرو وه) بو گو یگر یان خوینه ری شیعرو ئه گو یزیته وه و پیوه ندی ه کی هه ستیا رانه ده خولقینی له نیوان ئینسانه کاندا.

سهردار: له کوتایی هه شتاکانی سه دده ی رابردوو نه ده بیک له ژیر ناووی نه ده بی کر تیکاری له کوردستان شکلی گرت و کانونی خو شی درووست کرد؛ ریبوار وه که رو خساریکی

بهر چاوی نهو شنیوه له نهدهب دهرکهوت، نایا نهو ناوه گونجاوه بۆ نهدهبیک که کهسانی وهک
تو له ژیریدا دهتان نووسی؟

ریبوار: موشکیل ناو نیه. مه بهست ئه وهیه هونه ر- نهک ههر ته نیا ئه ده ب- وهک
مهیدانیکی کیشه ی چینایه تی چاولی بکری و بتوانی به رهه لستی هونه ری دژی به
شهری بیه وه. مه به ست له ریئالیسم یا ئومانيسم یا سوسیالیستی یا کارگه ری له
زهمان و مه کانی جوراوجوردا شتیکی وابوه. هه موو کاتیکیش کهم و کووری خوی
هه بووه و هه له و کوسپی تاییه تی هاتوه ته سه رری. ئه و هه لانهش ئه بی بکه ویته بهر
ره خنه و ببته هوی ته جره به و خاراوی زیاتر.

سه ردار: ده کریت، نه ده بی کریکاری وهک قوتابخانیهک و ریچکه یه کی نه ده بی چاوی
لیبکریت، یاخود هه ر درژیته ناو ریچکه نه ده بییه کانی وهک ریالیزمی واقیعییه وه؟

ریبوار: نهک هه ر یه ک ریچکه، به لکو به پانایی جیهان و به جوراچوری زهوقی
هونه ری، هه زاران ریچکه ی لی ده بیه وه. مه سه له ئه وهیه له روانگه ی به شه ری
و کومونستی یه وه بروانیه ئینسان و جیهان.

سه ردار: بۆچی ناکریت، له بری نه ده بی کریکاری نه ده بیک هیومانی دابنریت؛ خزمایه تی و
له یهک دوورییه کانی نه م دووانه چیه؟

ریبوار: هه ر وهک پیشتر باسم کرد مه سه له ناو نیه و ناوه روکه. ئه گه ر مه به ست له
هیومانی "همه با هم" ی خومه ینی بی ئه وه درویه کی گورگانه ده بی. ئه گه ر
مه به ست خوشه ویستی ئینسان بی، ئه م هیومانی یه، له گه ل مه زه هب و ناسیونالیسم و
ژن کوژی و مندال خستنه ژیر کار نایه ته وه. ئه و هونه ره هیومانی یه له گه ل وه سفی
ژن به بیستان یا سکس ئوبژیکتیکی پاسیو نایه ته وه. وه سفی ئینسان بو خوی؛ نهک بو
خودا و وه تن و نهک بو خزمهت به سه رمایه، به که لکی بورژوازی نایه. ئه وه
ریچکه ی ئیمه یه له هونه ردا. به کورتی ئه گه ر مه به ست له هیومانی و ئینسانی
که مرهنگ کردنه وه ی ره خه ی چینایه تی و بی تام و بی لایه ن کردنی هونه ره، ئه وه
درویه. ئه گه ر مه به ست دواندنی ئینسانه هه تا ئه و ناخ و ده روونه ی که دوور له
سته م و دابه شبوونی چینایه تی به ئاواتی رزگاری یه کی گشتی گیان له به ند و مال له
تالانه، ئه وه مه به ستی ئیمه شه و کاتیکیش وتمان هونه ری کارگه ری له سه رووی
ئه نترناسیونال دا ئه و مه به ستهمان بانگه واز کرد.

سه ردار: هوی چیه ئیستا زاراوه ی نه ده بی کریکاری کهم یاخود هه ر به کار نابریت؟

ریبوار: ئه م وشه مان کاتی خوی بو جیا کردنه وه ی خومان له بو چوونه بورژواپی
یه کان به کارهینا و سه رکه وتووش بوو. له هه مان کاتدا وشه ی هیومانی و ریئالیسم و
سوسیالیسم و کومونیسیمیشمان به دریزی میژوو به کار هیناوه. ئیستا، که هونه ری

کارگه‌ری له زمانی کوردیدا جی که وتوه ره‌نگه پیویست نه‌کا هه‌ر خومان به‌یه‌ک وشه‌وه به‌ستینه‌وه . ئیستا مه‌جالمان هه‌یه به‌پشوو دریزیکی زیاتره وه وشه‌وه ده‌برینی جوراوجور به‌کار بینین. تیرمی هونه‌ری کارگه‌ریش یه‌کیکه له‌و تیرمانه‌یه که ئه‌توانین به‌کاری بینین.

سه‌ردار: نه‌ده‌بی کرێکاری له‌گه‌ل نه‌ده‌بیک که کرێکار بینووسنت جیاوازی چیه؟

ریبوار: کرێکاریک ده‌کری ئه‌م شیوازه هه‌لبژیری. ده‌شکری له‌به‌ر هوی جوربه‌جور بوچوونی نا سوسالیستی و نائینسانی هه‌لبژیری. هه‌روه‌ک له‌باری سیاسی یه‌و کرێکاریک ده‌کری خه‌باتی چینه‌یه‌تی خوی بکا یان ده‌کری بیته‌سه‌ربازی سه‌رمایه‌داران و له‌دژی به‌رژوه‌ندی چینه‌یه‌تی خوی بی. هونه‌ری کارگه‌ری، چ کارگه‌ر بینووسی چ که‌سانیک که کارگه‌ر نین به‌لام رزگاری خویان و ئامانج و هه‌ستی ئینسانی خویان له‌بزووتنه‌وه‌ی کارگه‌ری کومونستی دا ده‌بیننه‌وه، چ، ته‌نانه‌ت، ئه‌وانه‌ی به‌هه‌ر هویه‌ک بووه‌ نایانه‌وی به‌خویان بلین کومونیس‌ت به‌لام به‌راستی لایه‌نگری رزگاری ئینسانه‌کان له‌مه‌ینه‌ت و لاینگری جیهانیکی خوش و ئازادن به‌ره‌می هونه‌ری له‌م بواره‌دا بخولقینن، ریگیان ده‌که‌وته‌سه‌ر ریچکه و ریبازیکی له‌م بابه‌ته.

سه‌ردار: کام له‌شاعیره‌کان کاربگه‌ری بیان له‌سه‌ر شیعرێ ریبوار هه‌بووه؟

ریبوار: به‌زمانی فارسی و ئینگلیزی و سویدی و عه‌ره‌بی (بیجگه‌له‌کوردی و گه‌لیکیش زیاتر له‌کوردی) شیعرم خویندوه‌ته‌وه. له‌حافظ و خه‌یامه‌وه هه‌تا فروغ و شاملو له‌شکسپیر و هاینه‌وه هه‌تا ئاراگون و لورکا و هه‌تا ..قانع و گوران و له‌فه‌ره‌زده‌قه‌وه تا نزارقبانی و مه‌حمود ده‌رویش، کاریان کردوته‌سه‌ر هه‌ست و شیوازم. ته‌نانه‌ت ئه‌وشاعیره‌کانه‌ی خوشم نه‌ویستوون کاریان کردوه ته‌سه‌ر شیعرم؛ گیرام هه‌ندیک له‌م کاربگه‌ریانه‌لار و چه‌وت و به‌ره‌و دواش بووبی پیویست نا‌کا هه‌مووی به‌نیگاتیو دابنیم. بو‌نموونه‌حه‌زم له‌که‌له‌گایی فیرده‌وسی و کاسه‌لیسی سه‌عدی نه‌کردوو به‌لام دوورینه‌لیره و له‌وی شتیکم لی‌وه‌رگرتبن.

سه‌ردار: ریبوار، شیعرێ کام له‌شاعیره‌ کورد زمانه‌کانی زیاتر پێ‌خۆشه؟

ریبوار: گه‌لیکیان. گوران و قانع و *چاوه‌ی برام زیاتر له‌وانی تر. گه‌رچی باکم نیه‌له‌وه‌ی پیم بلین مه‌غرور (چونکه‌نیم) شیعرێ کوردی هه‌ستی تیراو نه‌کردووم. گورانی‌ش ئه‌م گونا‌هه‌ی کردوه؛ به‌شیعر و به‌په‌خشانی‌ش ده‌ری بریوه و باکی نه‌بووه که شیعرێ برونس و فه‌ره‌نگی ئه‌وروپی کاری کردوته‌سه‌ر به‌ره‌مه‌کانی.

هی ئهوه بوو که کومونیسیم و بزوو تنه وهی کریکاری که وتبووه حالی دیفاعی و له نیو چه مهره ی شهر و خهباتی چه کداریدا گیری خوار دبوو؛ ئه گهر نا، هونه ری من و ئیمه، پیش ئه و بر گه یه، کاری به حیزب یان کومه له ی ئه و سه رده مه نه بوو به لکو له نیو دلی کومه لانی خه لکا و سه ر به خو له حیزب بوو. به کورتی: ئه ده ب و هونه ر ته نها له کاتی تهنگانه دا ده بی به حیزبی و دهوله تی. کاتیکیش خراپه که حیزب و دهوله ته که خوی خراپ بی. ئه گهر نا کاتیک حیزبیک ی باش یان دهوله تیک ی سوسیالیستی و باش که بیته پالپشتی هونه ری ئینسانپهروه ر ده کری به ره مه می باشیش سه ره هل بدا گهر چی هه ر پیویتیستی به که ی نه به ته پیش به ره مه می گه لیک جوانتر سه ر هه ل ده دا!

سه ردار: که م نین ژماره ی نه و نووسور و هونه ر مه ندانه ی که پنیان وایه: نه ندامیتی نووسه ر و هونه ر مه ند له حیزبی سیاسی؛ داهنیان له ناو ده بات و سه ر به خوی له ده ست ده ریت؟

ریبوار: هونه ر مه ند هاوشاری به که وه ک باقیتر و ده کری ئینتیمای حیزبی خوی هه لبزیری. که بیته سه ر باسی به ره مه مه هونه ری به کانی ده کری به بی ئینتیمای حیزبیش، هه ر له به خوشه ویستی حیزبیک، به ره مه مه کانی بخاته خزمه تی ئه و حیزبه. ئه مه بورژواکان و هونه ر مه ند ده کانیان ده یکه ن و بو ئه وان به عه بییش نا ژمیرداری! ئه وه ی لیره دا موشکیل دروست ده کا پال دانه وه ی هونه ر مه نه ده به حیزبیک یان سازمانیک ی دهوله تی به وه. ئه گهر بزوو تنه وه که له ته نگه لانی سیاسی دا نه بی، ئه مه، نه ک هه ر پیویتیست نا کا به لکو به ره مه مه کانیس سیس ده کاو ئه و قسانه به راست ده گه ری. به لام ئه گهر تهنگانه بی ئیتر تهنگانه به و ره نگه به ره مه مه کانیس زور گهش نه بی!

ئه گهر مه به ست له و ته عبیره دوور کردنه وه ی هونه ر مه ند بی له لاینگری و دیفاع له ئامانجی به شهری، یان درویه یان گه وجانه یه.

هونه ر مه ندانی بورژوا له هالیوود و بالیوود روژ تا ئیواره و شهوتا به یانی ناسیونالیسم و مه زهه ب و ژن به که م زانی و ئه نواعی که له گایی و لومپه نیسم و خورافه ی تر به فیلم و ئاوازو موزیک و ئه ده ب و شیعیر، له ته له ویزیون و میدیاوه، ده ر خواردی گه وره و بچووک ئه ده ن و هه یج قه ی نا کا به لام ئه گهر گارسیا لورکا دلی بو شوانی کوستانه کان بسووتی و شیعیر بکاته که ره سه ی دادپهروه ری خراپه؟!

سه ردار: ههستی ریبوار چونه کاتیک شیعیری سروودی نه نته ر ناسیونالی بو یه که م جار کرد به کوردی و له زاری سه دان و بگره هه زاران که سه وه بیستییه وه؟

ریبوار: وه ک ماندوو یه ک که هه ناسه ی پرپی له هه وای تازه.

ئایاری ۲۰۰۵
sardar@telia.com

* مه به ست: فاتیح شیخ ئیسلامیه